

Appel da na disturbar l'intimitad da la Stiva da morts

Ina fulla da glied è stada a l'avertura d'exposiziun a Turitg

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ Per ordinari pelegreschan ils students d'architectura a Vrin per contemplar ils edifizis da l'architect Gion A. Caminada. La mesemna saira èsi stà il cuntrari. La glied da Vrin è ida a Turitg en il foyer d'architectura da la Scola politecnica federala (SPF). Là è vegnida averta l'exposiziun da la Stiva da morts da Vrin (guarda era LQ dad ier). L'auditori da la scol'auta era fullanà. *Martin Tschanz*, redactor da «Werk, Bauen + Wohnen», ha ditg en ses pled d'avertura che la Stiva da morts saja in bajetg che na crodia betg en egl. Turists d'architectura che visitian Vrin, vegnian strusch a far stim dal simpel casetg. «Sco turist plain prescha vegn ins a festinar sper il casetg ora per svelt ir ad admirar la mazlaria.» Lezza porschia daplì per l'egl. Ed era per il begl. En la mazlaria hajan ins gist anc la chaschun da cumprar ina buna liongia. I saja era bun che la Stiva da morts n'attiria betg memia fitg l'attenziun, ha Tschanz ditg. En ses pled ha el fatg attent a las finessas nunspectacularas da quest edifezi, ed ha mussà a maun da dias tgeninas ponderaziuns che l'architect ha realisà cun sias construcziuns da travs.

Amis entras discurs sur da mort

Andreas Cabalzar, il reverenda dad Er-lenbach, ha preschentà in'otra optica. Cabalzar e Caminada èn per schabetg s'inscuntrads gist durant quel temp ch'ina stanza da morts è vegnida en discussiun a Vrin. Cabalzar aveva fatg stu-

La fotografa Lucia Degonda (sanester) raquinta cun ses maletgs da la Stiva da morts da l'architect Gion A. Caminada (dretg).

FOTO C. CADRUVI

dis davart rituals da morts. Perquai ha Caminada dumandà el, sch'el vegniss a tegnair in referat a Vrin.

La finala han pli che tschient persunas taddà il referat da Cabalzar. Suenter è vegnì discussiunà. Ins ha empruvà dad eruir tge ch'è impurtant durant il temp da malencurada fin ch'in mort vegn sepulì.

La saira da discussiun a Vrin è stada l'entschatta d'in lung process da svilup per la Stiva da morts. Sa sviluppà è era in'amicizia tranter l'architect ed il reverenda. Sis onns hajan els adina puspè

manà discurs intensivs davart usits da malencurada. «Caminada ha tschiffà si cun gronda precauziun ils usits», ha ditg Cabalzar.

«Caminada n'è nagin sclav da la funzionalitad e nagin giuvnal da l'estetica. El tschertga la vardad en ses con-carstgaun.» Per questa tschertga prendia l'architect blera peda da discurre cun la glied per eruir ils basegns.

A la fin ha Cabalzar drizzà ses pled a la populaziun da Vrin e ditg che la Stiva da morts na duai betg daventar in object d'art architectonic ch'ils turists van a

contemplar. Ils da Vrin duain avair quità da lur cultura e sviluppar quella enavant tenor lur atgna moda.

L'exposiziun «Stiva da morts» en il foyer d'architectura da la SPF a Turitg, Höggerberg va fin ils 20 da mars. Ella è averta da las 8.00 fin las 22.00 e la sonda da las 8.00 fin las 12.00. Las dumengias èsi serrà.

Cudesch cun fotos da Lucia Degonda

Il cudesch «Stiva da morts/Vom Nutzen der Architektur» cuntegna las fotografias che *Lucia Degonda* ha fatg per l'exposiziun a la SPF. Ils maletgs mussan l'emprim co Vrin è situà sin ina costa e tranter ils culms. D'ina pagina a l'autra s'avischina la fotografa a la Stiva da morts. Ella vegn da sutsi e sur il santeri adina pli datiers. Ella mussa la parentella dal bajetg cun la baselgia, ma era ils lioms cun las chasas da lenn. Lura entra la fotografa. Ordadora pariva il bajetg anc fraids e nivs. Endadens èsi chaud. Las localitads envidan da far in paus e da ruassar. Il lenn traglischa da la vernisch. Sin las fotografias paran las parais d'avair ina color sco quella da mel d'avieuls. A la fin sorta la fotografa puspè da la Stiva da morts. Ils maletgs suonan las neblas che van a munt. Ellas mussan il tetg crap che sa stenda vers la pizza. L'ultim maletg guarda da surengiu sin il vitg da Vrin. Igl è sco da dar adia.

«Stiva da morts/Vom Nutzen der Architektur» cun contribuziuns dad *Andreas Cabalzar*, *Gion A. Caminada* e da *Martin Tschanz*. Fotografias da *Lucia Degonda*. Gta Verlag, 80 paginas. 48 francs. Turitg 2003. ISBN 3-85676-116-0